

Obr. 2. Brno – Staré Zámky. Kamenné artefakty. Foto J. Bartík.

Fig. 2. Brno – Staré Zámky. Stone artefacts. Photo by J. Bartík.

Summary

In 2024, a collection of archaeological finds was donated to the Institute of Archaeology of the Czech Academy of Sciences, Brno. The assemblage originates from the well-known multi-period hillfort site of Staré Zámky in Brno-Líšeň (Brno-City District), and was recovered through amateur surface surveys conducted from the 1990s to 2015. Alongside more recent material, the collection comprises four prehistoric stone artefacts: a damaged trapezoidal axe, a miniature hammer-axe with a broken butt, and two spherical grinding tools (Fig. 2). Chronologically, the two polished tools can be associated with the Eneolithic. The grinders are more difficult to date – given the multi-period character of the site, they may be only generally dated to the agricultural prehistory.

Jaroslav Bartík, Pavel Kouřil

Brno (k. ú. Slatina, okr. Brno-město)

„Na Slatinsku“, „Stránská skála III“.

Kultura nálevkovitých pohárů. Sídliště. Exploatačně-dílenský areál. Sonda. Badatelský výzkum. Uložení nálezů: dočasně Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.

Lokalizace: WGS-84: 49.1858925N, 16.6838131E; 49.1858731N, 16.6839267E

V roce 2024 navázal na předchozí sezóny systematický výzkum exploatačně-dílenského areálu na Stránské skále v Brně (souhrnně Bartík 2023). Výzkum se soustředil na polohu SS III, kde byla provedena další etapa geofyzikální prospekce, jež přiléhala k ploše měřené v roce 2017 a také zde proběhl menší revizní odkryv objektu kultury nálevkovitých pohárů 1/81. Geofyzikální prospekce o rozloze 2,1 ha potvrdila přítomnost několika desítek

magnetických anomálií představujících potenciální zahloubené objekty, a doložila tak pokračování pravěkých lidských aktivit dále k jihovýchodu. Pro revizní výzkum byl vybrán jeden z ponechaných kontrolních profilů v severní polovině rozsáhlého soujámí situovaný mezi sektory 4 a 7 v ose V-Z. Výzkum byl koncipován jako sonda obdélníkovitého tvaru o rozměrech 5 × 1 m a jeho cílem bylo ověření stratigrafické situace ve výplni objektu (obr. 3), doprovázené odběrem vzorků na datovací, geoarcheologické a archeobotanické analýzy. Nová data by měla přispět k lepšímu pochopení formativních procesů výplně objektu, jeho funkce a upřesnit stáří jednotlivých vrstev. Jednou z výzkumných otázek bylo také ověření přítomnosti drobné frakce štípaných artefaktů, která v původní kolekci z 80. let 20. století takřka zcela chybí (cf. Svoboda, Šmíd 1996; Bartík 2023). Díky kompletnímu proplavení vytěženého sedimentu a zisku velkého množství drobné frakce štípané industrie jsme si nově dokázali udělat představu o míře podprezentování původní kolekce a také o charakteru nejmenších kategorií výrobního odpadu. Kromě bohaté kolekce štípané industrie byl získán menší soubor silně fragmentarizované keramiky a zvířecího osteologického materiálu a z báze objektu se podařilo vyzvednout masivní zrno-těrku. Za zmínku stojí také nález parohové rukojeti s dutinou pro zasazení blíže neznámého typu nástroje, která bude v laboratoři podrobena detailní analýze. Po dokončení exkavace výplně objektu pokračoval výzkum hlouběji a zaměřil se na dokumentaci paleolitické vrstvy s bohatými nálezy z období bohunicieny (viz oddíl Paleolit). Ve výzkumu polohy Stránská skála III bude nadále pokračováno.

Obr. 3. Brno – Stránská skála III. Revizní výzkum stratigrafie v objektu 1/81. Foto J. Bartík.

Fig. 3. Brno – Stránská skála III. Re-excavated stratigraphy in feature 1/81. Photo by J. Bartík.

Literatura

- Bartík, J. 2023:** *Prehistoric exploitation and workshop area at Brno-Stránská skála. Prehistoric exploitation and workshop areas in Moravia I.* Spisy Archeologického ústavu AV ČR Brno 77. Brno: Czech Academy of Sciences, Institute of Archaeology, Brno.
- Svoboda, J. A., Šmíd, M. 1996:** Dílenský objekt kultury nálevkovitých pohárů na Stránské skále. *Pravěk. Nová řada* 1994/4, 79–125.

Summary

In 2024, a systematic excavation continued at the exploitation and workshop area at Stránská skála in Brno (Brno-Slatina cadastral area, Brno-City District), focusing on the Stránská skála III site. The fieldwork comprised phase of geophysical survey alongside a small-scale re-excavation of feature 1/81, attributed to the Funnel Beaker culture. The geophysical survey, covering an area of 2.1 ha, identified several dozen new anomalies interpreted as potential subsurface features, thereby indicating a continuation of prehistoric human activity towards the south-east. The re-excavation involved a rectangular trench measuring 5×1 m, aimed at verifying the stratigraphic sequence within the feature's infill. Excavation was accompanied by sampling for dating, geoarchaeological, and archaeobotanical analyses (Fig. 3). The new data are expected to contribute to a clearer understanding of the formation processes of the infill, the function of the feature, and the chronological refinement of its layers (cf. Svoboda, Šmíd 1996; Bartík 2023).

Jaroslav Bartík, Petr Škrda, Katarína Adameková, David Cibulka

Břeclav (okr. Břeclav)

Severně od dálničního nájezdu.

Eneolit. Ojedinelý artefakt. Povrchový nález. Průzkum. Uložení nálezu: Regionální muzeum v Mikulově, p. o., přír. č. 63/2023.

Lokalizace: WGS-84: 48.787200N, 16.927900E

V roce 2023 byla do Regionálního muzea v Mikulově, p. o., nálezem předána broušená kamenná sekyrka, kterou našel někdy v průběhu 80. let 20. století. Přesné místo nálezu nelze zrekonstruovat i s ohledem na skutečnost, že artefakt byl objeven v pásu zemědělského stroje v průběhu polních prací. Obecně lze oblast nálezu lokalizovat cca 300 m severně od nájezdu na dálnici D2 ve směru na Brno.

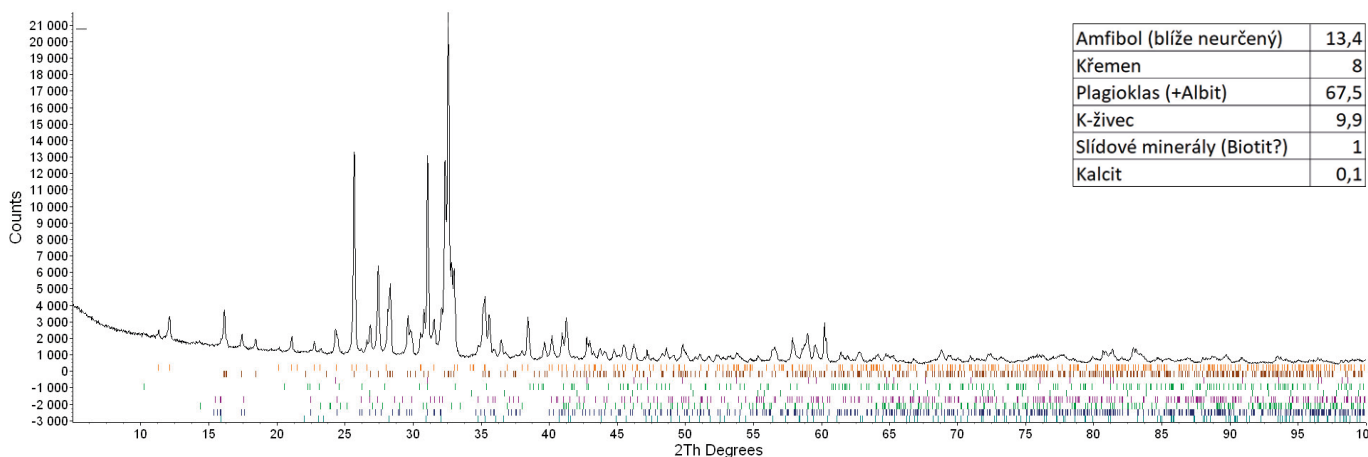
Obr. 4. Břeclav. Kamenná sekyrka. Foto K. Piačková.

Fig. 4. Břeclav. Stone axe. Photo by K. Piačková.

Sekyrka (obr. 4) má rozměry $109 \times 54 \times 27$ mm a váží 283,6 g. Jedna strana a tyl jsou bíle patinované, patina zasahuje částečně i do boků a na přední stranu v oblasti ostří. Až na malé výjimky je sekyrka velmi jemně vybroušená, ostří je mírně zakulacené, místy drobně poškozené. Tvarově je půdorys mírně lichoběžníkovitý, podélný profil je téměř symetrický a ostří má bikonvexní příčný profil.

Hornina je světle nazelenale šedá vyvřelina, magmatická (Munsell greenish gray 5GY 6/1), jemnozrnná, občas s výskytem vyrostlic tmavého minerálu. Podle rtg-difrakčního záznamu (obr. 5) převažují plagioklasy (68 %) nad K-živcem (10 %), zastoupen je též křemen (8 %), z tmavých minerálů amfibol (13 %) a slídy (biotit? – 1 %). Hornina má z hlediska složení v podstatě charakter vyvřeliny na hranici granodioritu a monzodioritu, na druhé straně přítomnost vyrostlic v jemnozrnné základní hmotě naznačuje nejspíš subvulkanický charakter. Hustota činí $2,73 \text{ g/cm}^3$, magnetická susceptibilita pouze $0,18 \times 10^{-3} \text{ SI}$.

Pokud jde o provenienci, předběžně by se mohlo uvažovat o hornině ze skupiny banatitů, což jsou vyvřeliny svrchnokřídového stáří v rumunském pohorí Apuseni a v rumunském Banátu. V mladší a pozdní době kamenné byly ale používány spíše kontaktní horniny (tzv. hornfelsy), které vznikly kolem banatitů přeměnou okolních sedimentů. Podle maďarských autorů se objevují

Obr. 5. Břeclav. Rtg-difrakční záznam suroviny sekery. Autor D. Všianský, Ústav geologických věd, Přírodovědecká fakulta, Masarykova univerzita.

Fig. 5. Břeclav. X-ray diffraction analysis of the raw material from which the axe was made. Author D. Všianský, Institute of Geological Sciences, Faculty of Science, Masaryk University.